

Ankara İli Kalecik İlçesinde Bahçe Bitkileri Yetiştiriciliği

Mürüvvet Ulusoy Deniz

Ankara Üniversitesi, Kalecik Meslek Yüksekokulu, Ankara
e-posta: ulusoy@ankara.edu.tr

Özet

Ankara şehir merkezine 71 km uzaklıkta olan ve şehrin Kuzeydoğusunda yer alan Kalecik ilçesinin kuzeyinde Çankırı, doğusunda Kırıkkale, güneyinde Elmadağ, batısında ise Çubuk ve Akyurt İlçeleri bulunmaktadır. Bölgenin tipik bitki örtüsü bozkırdır ve karasal iklimin koşulları hüküm sürmektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlıdır. İlçenin coğrafi yapısı iri ufaklı dağlarla çevrili olması ve Kızılırmak vadisinin içinde yer alması nedeniyle tipik bir mikroklima özelliği gösterir. İlçenin yüzölçümü 1318 km² dir. İlçe Kızılırmak nehrinin suladığı verimli bir ovanın kenarında kurulduğu için toprakları tarıma elverişlidir. İlçede toplam tarım alanı 544.660 dekadır. Bu alanın 301.544 da (%55.3) tarla alanı, 200.930 da (%37) nadas alanı, 42.186 da (%7.7) meyve ve sebze üretim alanıdır. Kalecik İlçesine bağlı toplam 57 (7 adedi merkezde olmak üzere) adet mahalle mevcuttur ve toplam nüfusu 13.969 (2014 yılı) dir. İlçenin ekonomisi ve temel geçim kaynağı tarımdır. İlçe bu özellikleri ile bahçe bitkileri yetiştiriciliği için avantajlı olmasına rağmen, yetiştiricilikte istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bu konuda yapılan araştırmalarda mevcut bahçe bitkileri yetiştiricilerinin karşılaştığı sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda, bahçe bitkileri yetiştiricilerinin karşılaştığı temel sorunların yetiştirme tekniği, üretim ve pazarlama olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Ankara, Kalecik, bahçe bitkileri, yetiştiricilik

Ankara /Kalecik Horticulture Growing

Abstract

Kalecik is located 71 km northeast from Ankara. Çankırı is on the North, Kırıkkale is on the east, Elmadağ is on the South, Çubuk and Akyurt are on the west of Kalecik. Kalecik has continental climate and steppe vegetation. Kalecik has hot and dry climate in summer and cold and snowy climate in winter. Kalecik has a spatial topography, it is surrounded by large and small mountains and is located on Kızılırmak Valley and because of these Kalecik has microclimate characteristics. Kalecik has 1318 km² square measure. Kalecik is very arable because it is located a very fertile land which is irrigated by Kızılırmak River. Kalecik has 544.660 dekar cultivated area. About 301.544 (55.3%) of it is cropland, 200.930 (37%) of it is laid fallow, 42.186 (7.7%) of it is fruit and vegetable production field. Kalecik has 57 residential area and has 13.969 (in 2014) population. It's main source of living and economical resource is agriculture. Although Kalecik has very suitable conditions for horticultural plants, Kalecik could not reach real level in horticultural sector that it could be. That's why the studies has been working on the problems of garden plants cultivators that face with. These studies have been showed that the main problems that horticultural plants cultivators face with are growing techniques, production and marketing.

Keywords: Ankara, Kalecik, horticulture, growing

Giriş

Ankara şehir merkezine 71 km uzaklıkta olan ve şehrin kuzeydoğusunda yer alan Kalecik ilçesinin kuzeyinde Çankırı, doğusunda Kırıkkale, güneyinde Elmadağ, batısında ise Çubuk ve Akyurt ilçeleri bulunmaktadır.

Bölgenin tipik bitki örtüsü bozkırdır ve karasal iklimin koşulları hüküm sürmektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlıdır. İlçenin coğrafi yapısı iri ufaklı dağlarla çevrili olması ve Kızılırmak vadisinin içinde yer alması nedeniyle tipik bir mikroklima özelliği gösterir. İlçenin yüzölçümü 1318 km² dir. İlçe Kızılırmak nehrinin suladığı verimli bir ovanın kenarında kurulduğu için

toprakları tarıma elverişlidir. İlçe topraklarında kil ve kireç oranı yüksektir.

İlçenin ekonomisi ve temel geçim kaynağı tarımdır. Ayrıca Kalecik, Ankara ilinin meyve ve sebze yetiricilik alanı çok olan ilçelerinden birisidir (Türk 2014).

Materyal ve Yöntem

Türkiye Devlet İstatistik Kurumu verileri; T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İlçe Tarım Müdürü, ziraat mühendisleri ve ilgili köy muhtarları ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerden Kalecik İlçesi'ndeki (Tüysüz, 1997; Özdemir, 2003; Gündüz, 2001; 2004) çalışmalar değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

İlçede toplam tarım alanı 544.660 dekarıdır. Bu alanın 301.544 da (%55.3) tarla alanı, 200.930 da (%37) nadas alanı, 42.186 da (%7.7) meyve ve sebze üretim alanıdır. Süs bitkileri yetiştiriciliği yapılmamaktadır (Tüik, 2015). İlçe'de yetiştiriciliği kayıtlara alınan 14 meyve türü (Çizelge 1) ve 16 sebze türü (Çizelge 2) bulunmaktadır (Tüik, 2014).

Kalecik İlçesine bağlı toplam 57 (7 adedi merkezde) mahalle mevcuttur ve toplam nüfusu 13.969 (2014 yılı)'dur. İlçenin ekonomisi ve temel geçim kaynağı tarımdır. İlçesine merkezdeki 7 mahalle (Ahikemal-Şenyurt, Ahiler-Yenice, Halilağa-Tabakhane, Halit Cevri Aslangil, Cuma-Saray, Çanşa-Kale, Yenidoğan-Yeşilyurt Mahalleri) verilerde merkez olarak toplu verilmiştir. Diğer bağlı 50 mahallenin (köyün) adları ise Akçataş, Akkaynak, Akkuzulu, Aktepe, Alibeyli, Altıntaş (Kumartaş), Arkbürk, Ayşar, Beykavağı (Halfet), Buğra, Çandır, Çaykaya (Babas), Çiftlik, Dağdemir (Avkaz), Değirmenkaya (Gelbulasın), Demirtaş, Elmapınar, Eskiköy, Eşmedere, Gökçeören, Gökdere, Gölköy, Gümüşpınar (Koramaz), Hacıköy, Hançılı, Hasayaz, Karahöyük, Karalar, Karatepe, Kargın, Keklice, Kılçak, Kımık, Kızılkaya, Koyunbaba, Kuyucak, Mahmutlar, Samanlı, Satılar, Şemsettin, Şeyhmahmutlar, Tavşancık, Tilki, Uyrca, Yalım, Yeniçöte, Yeşilöz, Yılanlı, Yurtyenice, Yüzbey'dir. Bu köylerin geçim kaynakları tarıma dayalıdır.

Çizelge 3'de de görüldüğü gibi 6 mahallede (Akçataş, Gökçeören, Kargın, Keklice, Şeyhmahmutlar, Yeşilöz, Yurtyenice) kayda geçen bir bahçe bitkileri üretimi bulunmamaktadır. Bu köyde bitkisel üretim daha çok tarla bitkilerine kaymıştır. İlçede bahçe bitkilerinin yetiştiriciliği çoğunlukla açık alanda yapılmaktadır. Gökdere, Merkez ve Hacıköy'de 9 dekarlık bir alanına sahip plastik seralarda domates (177 ton) yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Merkez'de 165 dekar alanda Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Kalecik Bağcılık Araştırma İstasyonu bulunmaktadır. Bağda 1994 yılında başlatılan ulusal ve bölgesel çeşit koleksiyonları çalışmaları kapsamında koleksiyona alınan 130 çeşit üzümün yetiştiriciliği ve aynı zamanda bu çeşitler üzerinde değişik amaçlara yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

İlçe'nin bağlarda yaygın olarak yetiştiriciliği yapılan üzüm çeşidi Kalecik

Karasıdır. İlçenin toplam bağ alanının yaklaşık %34.15'i (%16.09'unda eski bağ alanları) Kalecik Karası yetiştiriciliği yapılmakta, %65.85'inde sofralık-şıralık çeşitler bulunmaktadır. Bölgede bulunan asma çeşitleri ise Hasandede, Sungurlu, Çavuş, Atasarı, Yalova incisi, İtalia, Razakıdır. Elma ağaçlarının çoğunluğunu Golden, Starking ve Amasya çeşitleri, armut ağaçlarının %90 dan fazlası Ankara armududur.

Merkezde yıllık üretim 536 ton kültür mantarı ve kompost üretimi yapan mantar işletmesi bulunmaktadır.

Kalecik'te bağ, bodur elma, ceviz, badem, kiraz, ceviz, badem, kiraz, vişne organik sebze, organik meyve demonstrasyonları bulunmaktadır.

İlçe'de organik tarım yetiştiricilikleri Gökdere, Aktepe ve Arkbürk ve Merkez mahallerinde yapılmaktadır.

İlçede tüylü meşe (*Quercus pubescens*) ormanları, akarsu boylarında *Populus sp.* (Kavak) ile *Salix sp.* (Söğüt), *Fraxinus oxcarpa* (Dişbudak), *Robinia pseudoacacia* (Yalancı akasya) ağaçları bulunmasına (Tüysüz, 1997, Gündüz, 2001); Keçideresi ve Uluderenin birleşip oluşturdukları vadi çevresinde fındık yetiştirilmesine; Kızırmak vadisi boyunca yer yer incir ağaçları (*Ficus carica L.*) da bulunmasına rağmen (Özdemir, 2003) ekonomik anlamda süs bitkileri yetiştiriciliği yapılmamaktadır.

İlçede bitkisel üretim yapan yetiştiricilere T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından sertifikalı fidan desteği, organik tarım desteği sağlanmaktadır. İlçe Müdürlüğü'nün de destekleri ile toprak analizi ve gübreleme, kimyasalların kayıt altına alınması, bitki koruma ürünlerinin reçetelendirilmesi, bağ ve meyve ağaçlarında budama, zirai mücadele, yabancı ot mücadelesi gibi eğitimler verilmektedir.

Sonuç

Bahçe bitkileri yetiştiricilerinin karşılaştığı temel sorunların yetiştirme tekniği, üretim ve pazarlama olduğu görülmüştür. Modern yetiştiricilik teknikleri kullanan işletme sayısı gün geçtikçe artmasına rağmen istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bunun en büyük nedenlerinden birisi ise araziler miras yoluyla küçük parçalara bölünmüş olması gelmektedir. Arazi parçalandıkça kapama bahçeler yerine karışık bahçeler kurulmakta bunun sonucu

olarak bahçede kültürel işlemler zorlaşmaktadır. Ayrıca ekonomik ömrünü tamamlamış meyve bahçeleri de bulunmaktadır. Bu nedenlerden verim ve kalitede düşmektedir. İlçe Ankara gibi büyük bir pazara yakın olmasına rağmen, ulaşım problemlidir. Bu etmenlerden dolayı ilçe ekolojisi uygun olmasına rağmen bahçe bitkileri yetiştiriciliğinde istenilen seviye yakalanamamıştır.

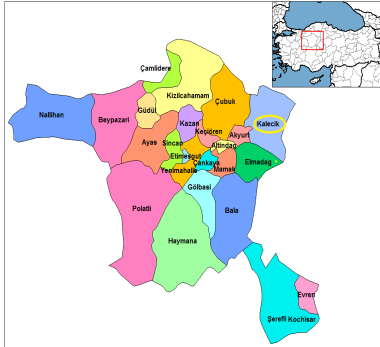
Kaynaklar

Anonim, 2012. ankara-ve-tarim-2012.pdf

http://www.kalecik.gov.tr/default_B0.aspx?content=48

<http://www.cografya.gen.tr/tr/ankara/ilceler.htm>

Çetin, B., 2001, Pazarlama Faaliyetlerinde alt kültür etkisi ve Kalecik-Çamlıdere ilçeleri örneği.

Şekil 1. Ankara ili haritası

Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD. Ankara.

Gündüz, S., 2001. Kalecik ve yakın çevresinin doğal ve kültürel özelliklerinin tarımsal rekreasyon açısından irdelenmesi. Doktora Semineri. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama ABD. Ankara.

Özdemir, A., 2003. Ankara Kalecik ilçesi ve yakın çevresi peyzaj potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı ABD. Ankara.

Tüik, 2014, Türkiye İstatistik Kurumu, Bitkisel Üretim İstatistikleri 2014

Tüysüz, R., 1997. Kalecik ilçesi coğrafyası. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya ABD. Ankara

Şekil 2. Kalecik ilçesi köyleri haritası.

Çizelge 1. Kalecik ilçesi'nde yetiştiriciliği yapılan meyve tür adları ve üretim miktarı.

Ürün Tür Adı	Üretim(ton)	Ürün Tür Adı	Üretim(ton)
Armut	2.155	Ayva	371
Elma	6276	Erik	295
Çilek	8	Dut	483
İğde	81	Kayısı	986
Kiraz	852	Muşmula	48
Şeftali	95	Üzüm	19.403
Vişne	362	Zerdali	354

Çizelge 2. Kalecik ilçesi'nde yetiştiriciliği yapılan sebze tür adları ve üretim miktarı.

Ürün tür adı	Üretim(Ton)	Ürün tür adı	Üretim(Ton)
Bakla (Taze)	4	Balkabağı	90
Bamya	2	Biber	240
Domates (Sofralık)	4.247	Fasulye (Taze)	80
Hiyar (Sofralık)	150	Ispanak	75
Karpuz	750	Kavun	5.000
Lahana (Beyaz)	70	Mantar (Kültür)	536
Marul	50	Soğan (Taze)	38
Soğan (Kuru)	35	Pırasa	10
Turp	3		

Çizelge 3. Kalecik ilçe merkezi ve köylerinde yetiştirilen bahçe bitkileri üretim deseni

	Köylerin Adı	Yetiştiriciliği Yapılan Bahçe Bitkilerinin Tür Adı	İlçeye Uzaklık
1	Akçataş		19 km
2	Akkaynak	Ceviz, elma, üzüm, vişne	9 km
3	Akkuzulu	Elma,kayısı, kiraz, üzüm, domates,fasulye, kavun, karpuz, maydanoz	31 km
4	Aktepe	Badem, elma, kiraz, üzüm, kavun	25 km
5	Alibeyli	Badem, ceviz, elma, kiraz, üzüm, biber, domates, karpuz, kavun, patlıcan	30 km
6	Altıntaş	Elma, üzüm, kayısı, üzüm, kavun	39 km
7	Arkbürk	Ceviz, elma, vişne,üzüm, kavun, karpuz	3 km
8	Avşar	Ceviz, üzüm	30 km
9	Beykavağı	Kiraz, biber, domates, fasulye, patlıcan	46 km
10	Buğra	Elma, üzüm, biber, domates	36 km
11	Çandır	Armut, ayva, badem, ceviz, elma, kayısı, kiraz, şeftali, üzüm, vişne, domates, kavun,	20 km
12	Çaykaya	Badem, ceviz, dut, elma,kayısı, üzüm, kavun	39 km
13	Çiftlikköy	Ceviz, elma, erik, kayısı,üzüm, vişne, kavun	14 km
14	Dağdemir	Ayva, elma, erik, üzüm, domates	15 km
15	Değirmenkaya	Üzüm	19 km
16	Demirtaş	Ceviz, elma, üzüm	48 km
17	Elmapınar	Ceviz, kayısı, üzüm, kabak, kavun	35 km
18	Eskiköy	Ceviz, elma, kayısı, üzüm, fasulye, kabak	16 km
19	Eşmedere	Üzüm, domates	38 km
20	Gökçeören		26 km
21	Gökdere	Ayva, badem,ceviz, çilek, dut, elma, erik, iğde, kayısı, kiraz,muşmula,şeftali, üzüm, vişne, balkabağı, bamyra, barbunya fasulye, bezelye, biber, brokoli, dereotu, domates, fasulye, havuç, ıspanak, kabak, karnabahar, karpuz, kavun, kereviz, lahana, marul, maydanoz, patlıcan, pırasa, roka, semizotu, soğan, tere, turp	10 km
22	Gölköy	Ayva, badem, ceviz, elma, kayısı, üzüm	7 km
23	Gümüşpınar	Ayva, badem, ceviz, dut, elma, erik, kayısı, kiraz, şeftali, üzüm, biber, domates, fasulye, hıyar, ıspanak, lahana, patlıcan, pırasa, soğan	4 km
24	Hacıköy	Ceviz, üzüm, kavun	19 km
25	Hancılı	Elma, üzüm, biber, domates	46 km
26	Hasayaz	Ceviz, elma, üzüm	
27	Merkez	Ayva,ceviz, dut, elma, erik, kayısı, kiraz, musmula, pepino, şeftali,üzüm, balkabağı, bamyra, barbunya fasulye, bezelye, biber, brokoli, dereotu, domates,fasulye, havuç,hıyar,ıspanak, kabak, karnabahar, karpuz, kavun, kereviz,lahana, mantar, marul, maydanoz, nane, patlıcan, pırasa, roka, sarmsak, semizotu, soğan, tere, turp, yerelması	
28	Karahüyük	Ceviz, elma, kayısı, üzüm	15 km
29	Karalar	Ayva, badem, ceviz, elma,erik,kayısı,üzüm, domates	20 km
30	Karatepe	Elma, üzüm	45 km
31	Kargın		38 km
32	Keklice		12 km
33	Kılçak	Ceviz, elma, üzüm	23 km
34	Kınık	Üzüm	52 km
35	Kızılkaya	Ceviz, elma, kayısı, üzüm	7 km
36	Koyunbaba	Ceviz, elma, üzüm	30 km
37	Kuyucak	Ayva, ceviz, elma, vişne	26 km
38	Mahmutlar	Ceviz, elma, üzüm, kavun	14 km
39	Samanlıkköy	Badem, üzüm, domates	14 km
40	Satılarköy	Badem, üzüm	5 km
41	Şeyhmahmutlar		11 km
42	Şemsetinköy	Elma, üzüm, biber, domates,fasulye	49 km
43	Tavşancık	Ceviz, kiraz, üzüm	30 km
44	Tilkiköy	Ceviz, üzüm, vişne	25 km
45	Uyurca	Elma, üzüm	41 km
46	Yalımköy	Elma, kayısı, üzüm	20 km
47	Yeniçöte	Ceviz, elma, üzüm	27 km
48	Yeşilöz		23 km
49	Yılanlı	Üzüm	24 km
50	Yurtyenice		41 km
51	Yüzbeyli	Elma, üzüm	42 km